

Кримінальне право

УДК 343.343.5+343.241

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18159727>

Особливості кваліфікації та покарання за умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб

Бабанін Сергій Володимирович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

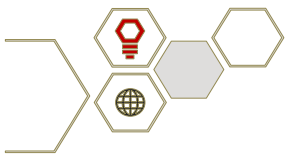
кримінального права та кримінології

Дніпровського державного університету внутрішніх справ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-8424-8825>

Прийнято: 20.12.2025 | Опубліковано: 31.12.2025

Анотація. Стаття присвячена дослідженню окремих питань кваліфікації та покарання за умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб, формулюванню пропозицій з удосконалення кримінального законодавства України у цій частині. Використання історичного методу дослідження дозволило встановити, що нормативно-правові акти, чинні на території України, зокрема, у радянський період не диференціювали кримінальну відповідальність за умисне вбивство залежно від таких видів співучасті як його вчинення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Не диференціюється за цим критерієм відповідальність за умисне вбивство і у чинному КК України. Обґрунтовано, що такий підхід не сприяє однаковій кваліфікації всіх випадків групового позбавлення життя іншої людини. Відсутність диференційованого підходу до криміналізації групового умисного вбивства призвела до неможливості врахування ступеня тяжкості кожного виду співучасті при

призначенні покарання за досліджуване діяння. У статті запропонований авторський підхід до криміналізації та пеналізації умисного вбивства, удосконалення системи обставин, які обтяжують покарання. Запропоновано у ст. 115 КК України передбачити три частини і виділити кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади умисного вбивства. Обґрунтована доцільність віднесення вчинення умисного вбивства організованою групою та злочинною організацією до особливо обтяжуючих умисне вбивство обставин з передбаченням за такі діяння безальтернативної санкції у виді довічного позбавлення волі. До обставин, які обтяжують покарання, запропоновано віднести вчинення кримінального правопорушення організованою групою або злочинною організацією.

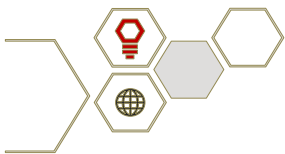
Ключові слова: кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, умисне вбивство, співучасть, призначення покарання, обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання, критерії криміналізації.

Peculiarities of qualification and punishment for intentional murder committed by a group of persons in prior conspiracy

Serhii Babanin,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Criminal Law and Criminology of the
Dnipro State University of Internal Affairs, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8424-8825>

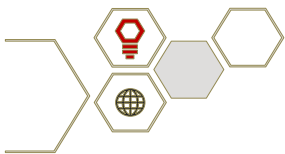
Abstract. The article is devoted to the study of certain issues of qualification and punishment for intentional murder committed by a group of persons in advance of a conspiracy, and to the formulation of proposals for improving the criminal legislation of Ukraine in this regard. The use of the historical research method made it possible to establish that the regulatory legal acts in force in Ukraine, in particular,

during the Soviet period, did not differentiate criminal liability for intentional murder depending on such types of complicity as its commission by a group of persons, a group of persons in prior conspiracy, an organized group or a criminal organization. Liability for intentional murder is not differentiated according to this criterion in the current Criminal Code of Ukraine. It is justified that such an approach does not contribute to the same qualification of all cases of group deprivation of the life of another person. The lack of a differentiated approach to the criminalization of group premeditated murder led to the impossibility of taking into account the severity of each type of complicity when determining the punishment for the act under investigation. The article proposes an author's approach to the criminalization and penalization of intentional homicide, improving the system of circumstances that aggravate punishment. It is proposed to provide for three parts in Article 115 of the Criminal Code of Ukraine and to distinguish between qualified and especially qualified elements of intentional murder. The expediency of classifying the commission of premeditated murder by an organized group and a criminal organization as particularly aggravating circumstances for premeditated murder, with the provision for such acts of an unalternative sanction in the form of life imprisonment, is substantiated. It is proposed to include the commission of a criminal offense by an organized group or criminal organization as aggravating circumstances.

Keywords: criminal offenses against life and health, intentional homicide, complicity, sentencing, circumstances that mitigate and aggravate punishment, criminalization criteria.

Постановка проблеми. Групова злочинність – найнебезпечніший вид злочинності, оскільки це соціальне явище посягає на глибинні основи суспільного життя та існуючих норм моралі і, за певних умов, здатне знищити суспільство у тому виді, до якого звикла більша частина людства. Підвищений ступінь суспільної небезпечності притаманний будь-якому підвиду групової

злочинності незалежно від об'єкта кримінального протиправного посягання. Проте ступінь суспільної небезпечності групового позбавлення життя іншої людини має найвищий рівень.

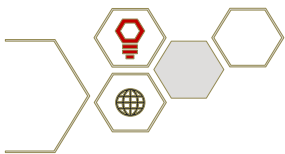
На поширеність в Україні (не зважаючи на жорстку санкцію) умисних вбивств за наявності обтяжуючих обставин вказують дослідники цього явища [1, с. 354]. Так, зокрема, 2024 р. обліковано 5527 умисних вбивств з обтяжуючими обставинами (ч. 2 ст. 115 КК України), з яких 38 – умисні вбивства за попередньою змовою групою осіб [2].

Санкція ч. 2 ч. 115 КК України передбачає максимально можливий в Україні вид покарання – довічне позбавлення волі. Проте вищезазначена кількість умисних вбивств з обтяжуючими обставинами, зокрема і групових, свідчить про недостатню роль санкції як запобіжного заходу таких умисних вбивств.

Вчинювані представниками Російської Федерації воєнні злочини носять груповий характер і доволі часто пов'язані із загибеллю людей, що потребує напрацювання теоретичних та практичних навичок розмежування умисних вбивств з обтяжуючими обставинами (ч. 2 ст. 115 КК України) та воєнних злочинів, якщо вони спричинили загибель людини (ч. 2 ст. 438 КК України), на що звертають увагу вітчизняні вчені [3, с. 4; 4, с. 236].

Наведене обумовлює необхідність дослідження, розробки та удосконалення існуючих практик кваліфікації та призначення покарання за умисне вбивство, вчинене у співучасті, зокрема, за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань кваліфікації та покарання за умисні вбивства, зокрема, вчинені за попередньою змовою групою осіб присвячені праці С.В. Бородіна, Л.П. Брич, О.А. Гритенко, О.О. Дудорова, М.І. Загородникова, А.М. Красікова, І.В. Козича, П.С. Матишевського, М.І. Мельника, С.А. Мозоля, В.Ф. Примаченка,

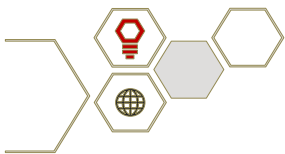
В.П. Тихого, М.І. Хавронюка, В.Г. Хашева, В.В. Шаблистого та інших вітчизняних та зарубіжних вчених.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатня розробленість критеріїв відмежування умисних вбивств з обтяжуючими обставинами, зокрема, вчинених за попередньою змовою групою осіб, від суміжних складів кримінальних правопорушень може призводити до неоднозначного застосування кримінального законодавства як при кваліфікації таких діянь, так і при призначенні покарання за їх вчинення, а тому нагальною є потреба виокремлення та деталізації зазначених критеріїв, розробка пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства в частині диференціації кримінальної відповідальності та покарання за умисні вбивства, вчинені організованою групою чи злочинною організацією.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є удосконалення теоретичних напрацювань щодо кваліфікації та покарання за умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією, формулювання пропозицій щодо внесення змін та доповнень до системи кримінальних правопорушень проти життя, передбачених КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання дослідження особливостей кваліфікації та покарання за умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб, доцільно, на наш погляд, почати з вивчення історичних передумов криміналізації цього діяння у чинному КК України.

Інститут співучасті має свою історію розвитку. Поняття вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією включені до кримінального законодавства України з прийняттям КК 2001 року. Радянське кримінальне законодавство, законодавство царської Росії, чинні раніше на території України, не розкривали змісту цих понять.

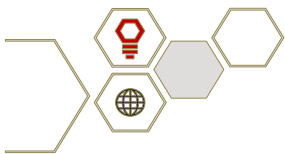

Так, у дореволюційній літературі не було вироблено загального підходу до тлумачення вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб як форми співучасті. Для її опису вживались терміни «співучасть за попередньою змовою групою осіб», «зговір», «змова», «комплот» [5, с. 183].

У кримінальному законодавстві радянського періоду (КК УРСР 1922, 1927, 1960 років) законодавець по різному підходив до криміналізації умисного вбивства, вчиненого за попередньою змовою групою осіб. Так, у період 1922-1960 рр. встановлювалась кримінальна відповідальність за умисні вбивства, вчинені таким стійким злочинним об'єднанням як банда. У період 1960-1996 рр. законодавець окремо не виділяв як ознаки умисного вбивства його вчинення групою осіб чи стійким злочинним об'єднанням, а у 1996-2001 рр. кваліфікуючими ознаками умисного вбивства визнавались вчинення групою осіб або організованою групою [6, с. 181; 7, с. 100; 8, с. 215].

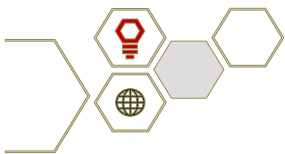
Судове тлумачення чинної редакції п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України (умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб) визначає, що умисне вбивство, вчинене організованою групою, також кваліфікується за п. 12 ч. 2 ст. 115 КК. У разі, коли група осіб, яка вчинила за попередньою змовою умисне вбивство, являла собою злочинну організацію, озброєну банду, терористичну групу чи терористичну організацію, не передбачене законом воєнізоване або збройне формування, організовану групу, створену з метою тероризування у виправних установах засуджених чи нападу на адміністрацію цих установ, відповідальність учасників групи настає за п. 12 ч. 2 ст. 115 та відповідно за ч. 1 ст. 255, ст. 257, ч. 3 або ч. 4 ст. 258, ч. 5 ст. 260, ст. 392 КК (абз. 4 п. 16 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 07.02.2003 р. № 2) [9].

У судовій практиці певний час застосовувалась кваліфікація умисного вбивства, вчиненого організованою групою осіб, не тільки за п. 12 ч. 2 ст. 115

КК України, а й з посиланням на ч. 3 ст. 28 КК України, яка визначає поняття вчинення кримінального правопорушення організованою групою.

Так, наприклад, дії К., В. та Н., які діяли у складі злочинної організованої групи із шести осіб, а саме їх трьох та П., Р., Ш., матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, були кваліфіковані за ч. 3 ст. 28, п.п. 1, 9, 12 ч. 2 ст. 115 КК України за таких обставин. 23.03.2022 р., близько 18-30, Н. повідомив К., що З. наздогнав їх з викраденим майном, яке належало Х., в результаті чого В. та Н. були вимушені покинути трактор Т-16 з зерном, яке належало Х. та тікати. Далі К., як організатор злочинної організованої групи, прийняв рішення про необхідність здійснення умисного вбивства потерпілого З. з метою приховування вчинених раніше злочинів та повідомив про це іншим учасникам злочинної організованої групи – В., Н., П., Р. та Ш., на що вони погодились. З цією метою К., як організатор та керівник злочинної організованої групи, розробив план умисного протиправного заподіяння смерті З., який узгодив з усіма учасниками організованої групи. Дочекавшись автомобіля «Нива Шевроле» під керуванням потерпілого Х., всі учасники злочинної організованої групи прослідували за вказаним автомобілем. Автомобіль «Нива Шевроле» зупинився поблизу залишеного трактору Т-16. В цей час близько 19-30 з автомобіля вийшли потерпілі З., Х. та Л., які почали обстежувати за допомогою ліхтариків відкриту ділянку місцевості поруч з трактором. Наблизившись до вищевказаного місця, знаходячись на відстані близько 20 метрів, К., усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи реальну можливість настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді настання смерті та свідомо допускаючи їх настання, здійснив постріли з бойового автомата АК-74, калібру 5,45 мм, 1991 р. випуску чергою в бік потерпілих З., Х. та Л., які від отриманих вогнепальних поранень впали на землю. В подальшому учасники організованої групи Н., П., Р. та Ш., продовжуючи свої злочинні дії, спрямовані на протиправне заподіяння смерті, реалізуючи спільний злочинний умисел, діючи відповідно до раніше

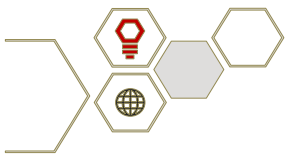

розробленого та погодженого між учасниками організованої групи плану, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи реальну можливість настання суспільно небезпечних наслідків у виді настання смерті, здійснили декілька пострілів зі своїх бойових автоматів АК-74 калібру 5,45 мм 1991 р. випуску в тіла потерпілих З., Х. та Л., які знаходились в положенні лежачі обличчям до землі, в результаті чого настала смерть З., Х. та Л. [10].

Практика кваліфікації кримінальних правопорушень, зокрема умисних вбивств, з посиланням на ст. 28 КК України суперечить загальній теорії кваліфікації діянь, вчинених у співучасті, оскільки за загальним правилом дії винної особи кваліфікуються лише за статтями Особливої частини КК України. Ступінь суспільної небезпечності тієї чи іншої форми та виду співучасті у конкретних кримінальних правопорушеннях визначає законодавець шляхом вказівки у диспозиціях кримінально-правових норм на ознаки вказаних форм та видів.

Оскільки законодавець у ч. 2 ст. 115 КК України не диференціював відповідальність за групове умисне вбивство, це свідчить про ототожнення ним ступеня суспільної небезпечності таких видів співучасті при умисному вбивстві як вчинення його групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією і всі ці види співучасті охоплюються п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України і не потребують при кваліфікації посилань на ст. 28 КК України.

На зайвість посилань на ст. 28 КК України при кваліфікації кримінальних правопорушень вказує і Верховний Суд України. Зокрема, він зазначає, що у формулі кримінально-правової кваліфікації вказуються, окрім інкримінованої особі статті Особливої частини кримінального закону, статті Загальної частини кримінального закону лише у випадках зазначення стадії вчинення кримінального правопорушення (готування або замах) або ж для вказівки на роль особи, крім ролі виконавця (організатор, підбурювач або

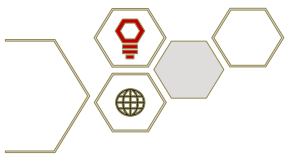
посібник). Вказівка у формулі кримінально-правової кваліфікації на інші статті Загальної частини кримінального закону (у тому числі на форму співучасті) є зайвою (постанова Верховного Суду України у справі № 459/176/23) [11].

Також для кваліфікації за п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України мають значення види співучасників, які приймають участь у вчиненні умисного вбивства. За цим пунктом кваліфікуються лише випадки співвиконавства, тобто дії двох або більше суб'єктів умисного вбивства, які спільно виконують об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення.

На це звертає увагу і п. 16 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 07.02.2003 р. № 2, згідно якого за цей злочин несуть відповідальність і ті особи, котрі хоча й не вчинювали дій, якими безпосередньо була заподіяна смерть потерпілому, але будучи об'єднаними з іншими співвиконавцями вбивства єдиним умислом, спрямованим на позбавлення потерпілого життя, виконали хоча б частину того обсягу дій, який група вважала необхідним для реалізації цього умислу [9].

Вчинення умисного вбивства за попередньою змовою групою осіб слід відрізняти від вбивства на замовлення (за дорученням замовника). Дії замовника умисного вбивства кваліфікуються за п. 11 та 12 ч. 2 ст. 115 КК України лише у тому випадку, коли він замовив учинення цього кримінального правопорушення групі осіб та одночасно був і його співвиконавцем [12, с. 40-41]. У обох цих випадках має місце одне умисне вбивство, а не їх сукупність [13, с. 78].

Як вже зазначалось, законодавець у чинній редакції ст. 115 КК України не диференціює відповідальність за групове умисне вбивство, обмежуючись вказівкою лише на один вид співучасті – вчинення за попередньою змовою групою осіб. Разом з тим у теорії кримінального права вже неодноразово

підіймалось питання доцільності окремої криміналізації інших видів співучасті в умисному вбивстві [14, с. 154].

При цьому можливими є декілька способів такої криміналізації: 1) як обов'язкової ознаки основного складу кримінального правопорушення, як це, наприклад, зроблено при криміналізації групового порушення громадського порядку (ст. 293 КК України); 2) як обтяжуючої кримінальну відповідальність обставини [15, с. 208].

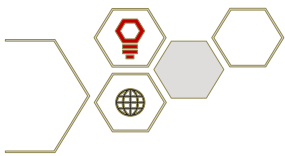
Специфіка конструкції чинної ст. 115 КК України та загальний підхід законодавця до визначення критеріїв криміналізації умисного вбивства у ст.ст. 115-118 КК України свідчить про логічність застосування другого із зазначених способів, а саме криміналізації різних видів співучасті як окремих обтяжуючих умисне вбивство обставин.

Теорія кримінального права, практика застосування кримінального законодавства доводять, що суспільна небезпечність вчинення кримінальних правопорушень стійкими злочинними об'єднаннями є значно більшою ніж їх вчинення групою осіб чи групою осіб за попередньою змовою.

Дійсно, однією з основних ознак організованої групи чи злочинної організації є їх стійкість. Група осіб за попередньою змовою теж є досить стійкою, проте це стійкість різного рівня і різної якості [16, с. 148].

Саме тому ми підтримуємо пропозиції диференційованого підходу до криміналізації умисних групових посягань на життя та здоров'я людини [17, с. 215] і вважаємо за доцільне диференціювати у ст. 115 КК України відповідальність залежно від форми та виду співучасті, а саме визнати обтяжуючою умисне вбивство обставиною вчинення його за попередньою змовою групою осіб, а особливо обтяжуючою – вчинення організованою групою чи злочинною організацією.

Такий підхід дозволить диференціювати і покарання за умисне вбивство з обтяжуючими обставинами. У межах чинної санкції ч. 2 ст. 115 КК України, яка передбачає позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або

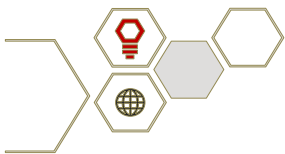

довічне позбавлення волі, складно уніфікувати підходи до призначення покарання залежно від форми та виду співучасті [18, с. 104].

Так, наприклад, З. був засуджений до дванадцяти років позбавлення волі за вчинення злочину, передбаченого п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України який він вчинив за наступних обставин. Під час розпивання спиртних напоїв між В. та З. виник словесний конфлікт який переріс у бійку. У цей час Ч., вирішивши допомогти З. та реалізуючи свій злочинний умисел, спрямований на заподіяння тілесних ушкоджень, наніс один удар кулаком правої руки В. в область носу, від якого останній впав спиною на поверхню дивану. Не зупиняючись на скоєному, Ч., бажаючи настання смерті В., схопив останнього за шию та шляхом його удушення долонею правої руки стискав шию останнього, не даючи при цьому можливості підвестись. У цей час З., реалізуючи спільний з Ч. злочинний намір, спрямований на позбавлення життя В., взяв у праву руку кухонний ніж, який знаходився на столі у залі та використовувався для нарізання продуктів харчування, та завдав ним по одному удару в ділянку перенісся, шиї справа, живота зліва В. від яких останній помер на місці вчинення злочину [19].

Дванадцять років позбавлення волі – розмір покарання, який охоплюється санкцією як частини першої ст. 115 КК України, так і санкцією її частини другої. Тотожність видів та розмірів покарання у санкціях обох частин ст. 115 КК України унеможлиблює диференціацію та індивідуалізацію кримінальної відповідальності та покарання за умисне вбивство. Не сприяє цьому і фактичне ототожнення понять вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб та організованою групою у п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України та п. 2 ч. 1 ст. 67 «Обставини, які обтяжують покарання».

Тяжкість кримінального правопорушення повинна виступати основним критерієм при призначенні покарання [20, с. 556]. Проте можливість врахування зазначеної тяжкості при призначенні покарання перш за все

залежить від її врахування законодавцем при диференціації кримінальної відповідальності за умисне вбивство у відповідних диспозиціях кримінально-правових норм.

Висновки. З урахуванням наведеного пропонуємо зміни та доповнення до КК України, які сприятимуть уніфікації кваліфікації умисних вбивств та призначення покарання за їх вчинення, а також можуть стати підґрунтям подальших науково-практичних досліджень питань диференціації відповідальності за кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Пункт 2 ч. 1 ст. 67 «Обставини, які обтяжують покарання» викласти у такій редакції: «2) вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією».

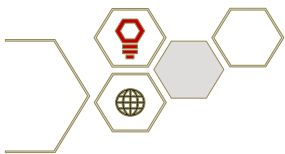
Статтю 115 КК України викласти у такій редакції:

«Стаття 115. Умисне вбивство

1. Вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині,
- карається позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років.

2. Умисне вбивство:

- 1) заручника або викраденої людини;
- 2) вчинене з особливою жорстокістю;
- 3) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб;
- 4) з корисливих мотивів;
- 5) з хуліганських мотивів;
- 6) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку;
- 7) з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення;
- 8) поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством;
- 9) вчинене на замовлення;
- 10) вчинене за попередньою змовою групою осіб;

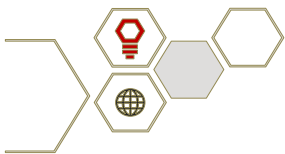
11) з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -
карається позбавленням волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти
років, з конфіскацією майна у випадку, передбаченому пунктом 4 частини
другої цієї статті.

3. Умисне вбивство:

- 1) двох або більше осіб;
- 2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у
стані вагітності;
- 3) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком
вбивства, передбаченого статтями 116-118 цього Кодексу;
- 4) вчинене організованою групою або злочинною організацією, -
карається довічним позбавленням волі.»

Список використаних джерел

1. Василенко М. О. Повторність та рецидив умисних вбивств при
обтяжуючих обставинах. *Юридична наука*. 2020. № 3 (105). С. 352-361. DOI:
10.32844/2222-5374-2020-105-3.43.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх
досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата
звернення: 23.10.2025).
3. Корогод С.В., Примаченко В.Ф. Кримінальна відповідальність за
умисне вбивство, поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством :
монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 172 с. URL:
<https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/12120> (дата звернення: 23.10.2025).
4. Каверіна Т.П., Кривонос М.В. Умисне вбивство як наслідок
порушення законів та звичаїв війни у контексті жорстокого поводження з
військовополоненими. *Науковий вісник Ужгородського національного*

університету. Серія «Право». 2024. Випуск 83. Частина 3. С. 233-240. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.36>.

5. Ткаченко В. В. Вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб у працях вчених дореволюційного періоду. *Київський часопис права*. 2022. № 4. С. 178-184. URL: <https://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/233> (дата звернення: 23.10.2025).

6. Крижановський О.М. Генезис кримінальної відповідальності за умисне вбивство, вчинене у співучасті, в українському законодавстві XX – XXI століть. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 178-181. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-5/42>.

7. Кваша О., Резнік Я. Змова у структурі співучасті у злочині. *Історико-правовий часопис*. 2018. № 1 (11). С. 98-102. URL: <chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15135/1/21%20kvasha.pdf> (дата звернення: 23.10.2025).

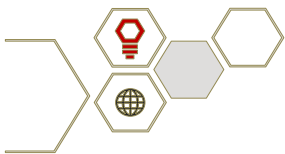
8. Братченко А.Ю., Киренко С.Г. Кримінальна відповідальність за умисні вбивства. *DICTUM FACTUM*. 2024. № 2 (16). С. 210-232. DOI: <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2024-2-16-210-232>.

9. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (дата звернення: 23.10.2025).

10. Кримінальна справа № 948/848/23 // Архів Основ'янського районного суду м. Харкова.

11. Постанова Верховного Суду України у справі № 459/176/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131320194> (дата звернення: 23.10.2025).

12. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: навчальний посібник. Харків: Право. 2019. 296 с. URL: <chrome->

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://library.nlu.edu.ua/POLN_T
EXT/SENMK/KKPPZhZO.pdf (дата звернення: 23.10.2025).

13. Василенко М.О. Сукупність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020. № 48. Т. 2. С. 77-82. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.48-2.16>.

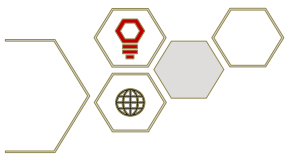
14. Крижановський О.М. Генезис кримінальної відповідальності за умисне вбивство, вчинене у співучасті, в українському законодавстві в дорадянський період. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 154-157. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d502f772-ea75-4a10-96f4-f5268644e87a/content> (дата звернення: 23.10.2025).

15. Дячкін О.П. Форми співучасті та їх значення для визначення суспільної небезпечності і кваліфікації злочинів. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 206-214.

16. Маськовіта М. Група осіб за попередньою змовою, група осіб та організована групи: питання розмежування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 4 (32). С. 145-152. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2021.32.145>.

17. Русакова І. Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене групою осіб (ч. 2 ст. 121 КК України): вади законодавчого формулювання та проблеми правозастосування. *Підприємництво, господарство, право*. 2018. № 9. С. 211-216.

18. Сотула О. Умисне вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб: питання удосконалення дефініції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 12. Т. 2. С. 104-106. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://www.vestnik->

pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc12/part_2/31.pdf (дата звернення: 23.10.2025).

19. Кримінальна справа № 573/1944/20 // Архів Ковпаківського районного суду м. Суми.

20. Кваша О.О., Бабанли Р.Ш. Призначення покарання за умисне вбивство: вплив ступеня тяжкості злочину на вид та розмір покарання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 556-561. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/139>.